

7. Быстрова Т. В. Взаимосвязь копинг-стратегий и психологических защит с уровнем жизнестойкости осужденных с длительными сроками отбывания наказания. *Вектор науки ТГУ*. 2016. Вып. 4, С. 33–38.

Науковий керівник: Шиліна Алла Андріївна, доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент.

Слісаренко Ольга Петрівна,

студентка 3-го курсу факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПІДЛІТКОВИЙ БУЛІНГ ТА КІБЕРБУЛІНГ ЯК ПРЕДМЕТИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

«Будь - яке насильство – це отрута для душі»

Карл Людвіг Берне

Кризи, що відбуваються у політичному, економічному, культурному житті України в останнє десятиріччя, негативно впливають на міжособистісні відносини у нашому суспільстві. Дестабілізація економіки, руйнування старої системи цінностей, зниження життєвого рівня значної частини населення країни відбивається на психологічному самопочутті людей, породжуючи внутрішні конфлікти, напругу, агресію, а іноді й жорстокість.

Статистика свідчить про зростання злочинів, хуліганських дій, що здійснюються підлітками та молоддю. Частими стали прояви демонстративно-зухвалої поведінки, цинізму, негативізму по відношенню до дорослих. Проблема третирування як різновиду насильства, дуже актуальна в наш час. Вона характерна для будь – якого колективу, починаючи від дитячого, завершуючи дорослим, незалежно від сфери діяльності.

Булінг – це соціальне явище, розповсюджене сьогодні не лише в Україні, але і в США, Канаді, Росії, Японії, Індії та майже всіх країнах

Європи. Булінг виявляється через фізичне або психологічне насильство, пережитих дітьми, з боку інших дітей.

Ряд закордонних авторів P. Gradinger, D. Strohmeier, Ch. Spiel розглядають кібербулінгу як субформу булінгу, виділяючи при цьому наступні критерії вимірювання булінга: повторюваність і оцінку. Під кібербулінгом вони розуміють навмисну, опосередковану і агресивну дія або поведінку, що здійснюється групою або індивідом із застосуванням інформаційних і комунікативних технологій в якості інструменту [4].

О. С. Черкасенко на відміну від традиційного булінг, вважає, що кібербулінг має специфічні властивості: повторення, анонімність, дистантність, велика кількість свідків [3, с. 92].

О. А. Баранов та С. В. Рожина на підставі вивчення великого числа літературних джерел, провели психологічний аналіз причин підліткового кібербулінгу. Автори вважають, що причинами даного явища можуть бути:

1) Прагнення до переваги. Прикладом прагнення до переваги серед підлітків може бути, наприклад, боротьба за соціальний статус в групі однолітків.

2) Суб'єктивне почуття неповноцінності, або комплекс неповноцінності - сукупність психологічних і емоційних відчуттів підлітка, що виражаються в почутті власної ущербності і ірраціональної віри в перевагу оточуючих над собою.

3) Заздрість. причин для заздрості серед підлітків може бути безліч, починаючи з зовнішнього вигляду і закінчуючи будь-якими успіхами в житті.

4) Помста. Помста, як правило, опановує тими, хто вже одного разу піддався кібербулінгу, і потерпілий вважає, що його кривдник це заслужив.

5) Розвага. Багато підлітків вважають, що опублікування безглузвих фотографій або особистої інформації - це цікаво та розважально.

6) Комформізм. Виявляється в схильності уникати самостійних рішень, в пасивній, пристосувальній орієнтації на сприйняття готових рішень, стандартів поведінки, оцінок.

7) Проблеми в сімейних відносинах. Все це призводить до того, що підліток шукає якийсь шлях вирішення своїх проблем: наприклад, виплеснути накопичений афект в кіберпростір.

8) Низький рівень розвитку емпатії.

9) Відсутність вміння вирішувати конфлікти.

10) Індивідуально-особистісні характеристики індивіда. Акцентуації характеру, проблеми в емоційно-вольовій сфері і інші [1, с. 37-40].

Дані фактори кібербулінгу знайшли своє підтвердження в дослідженні О. І. Погорєлової, І. В. Арькової та А. С. Голубовської. Дослідниці дійшли висновку, що підлітки з високим рівнем включеності в ситуацію кібербулінгу відрізняються за своїми психологічним особливостям такими як термінальні цінності та агресія [2, с. 51].

Отже, кібербулінг обумовлений не тільки рядом вікових причин, але і наявністю особливих соціально-інформаційних умов, що сприяють його поширенню. Вияви такої жорстокості підлітків варіюються від безвинних жартів, до систематичного цькування, що несе за собою доведення до самогубства й навіть убивств, тому потребує нагальної профілактики даного явища в суспільстві.

Список бібліографічних посилань

1. Баранов А. А., Рожина С. В. Психологический анализ причин подросткового кибербуллинга. *Вестник Удмуртского университета. Серия «Философия. Психология. Педагогика»*. 2015. №1. С.37-41.

2. Погорелова Е. И, Арькова И. В., Голубовская А. С. Психологические особенности подростков, включенных в ситуацию кибербуллинга. *Северо-Кавказский психологический вестник*. 2016. № 14/2. С. 47–53.

3. Черкасенко О. С. Феномен кибербулінга в підлітковому віці. *Личность, семья и общество: вопросы педагогики и психологии*. 2015. № 53. С. 91–94.

4. Grading P., Strohmeier D., Spiel Ch. Definition and Measurement of Cyberbullying. *Cyberpsychology. Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*. 2010. no. 4 (2).

Науковий керівник: Посохова Яна Сергіївна, старший викладач кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківський національний університет внутрішніх справ, кандидат психологічних наук.

Тимченко Світлана Анатоліївна,

слухач магістратури факультету №6

Харківського національного університету внутрішніх справ

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ, ЯК ОДИН З ВИДІВ ОСОБИСТІСНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Під комунікативною компетентністю розуміють здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, певну сукупність знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне спілкування [1]

Комунікативна компетентність формується в умовах безпосередньої взаємодії, тому є результатом досвіду спілкування між людьми. Цей досвід набувається не тільки у процесі безпосередньої взаємодії, а також опосередкованої, в тому числі з літератури, театру, кіно з яких людина отримує інформацію про характер комунікативних ситуацій, особливості міжособистісної взаємодії і засоби їх вирішень. У процесі опанування комунікативної сфери людина запозичає з культурного середовища засоби аналізу комунікативних ситуацій у вигляді словесних і візуальних форм.

Комунікативна компетентність розглядається як ідейно-моральна категорія, регулююча всю систему відносин людини до природи і